

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 19.

V Ljubljani, 1. oktobra 1880.

Tečaj XX.

„Zakaj mora biti za učitelja pred vsem učiteljski poklic središče njegovega delovanja?“

Poročevalec F. Jamšek.

„Za mladino vsi!“

Važnost ljudske šole pripoznava — hvala vsestranskemu kulturnemu napredovanju državljanov — seljak in meščan, prost in imeniten, svečenik in državnik; isto tako tudi vlada sama. — To nam potrjujejo seje krajnih, okrajnih in deželnih šol. svetovalstev, deželni in državni zbori, a tudi mnogoverstni članki po različnih strokovnjaških in nestrokovnjaških listih, zlasti pa marsiktere dobre in prav dobre šolske postave v raznih evropskih državah, vzlasti pri nas v Avstriji, s katerimi so pa tudi združena ne mala bremena za davkoplačevalce.

Závod, na ktereга obrača svojo pozornost manj ali več vse ljudstvo velike Avstrije, da, vsega omikanega sveta, za ktereга se zanimajo najboljši in najodličnejši državljani, kteremu se žertvuje toliko duševnih moči in materijalne podpore, tak zavod je gotovo največe vrednosti, prevelike važnosti; zato pa je tudi najboljših, najvestnejših in najmarljivejših voditeljev in oskerbnikov vreden. Ponosni smemo tedaj mi ljudski (národní) učitelji biti, da nam presvetli vladar po svojih namestnikih, da nam dežele tako imeniten závod, kakor je šola za otroke národa, v oskerbovanje zaupajo. Dal Bog, da bi bili vsi národní učitelji in učiteljice obširne Avstrije tega dobrodejnega zaupanja v polnej meri vredni!

Ali je pa res ljudska šola tolike pomenljivosti? Na to nam odgovarjajo dotične državne in deželne postave in pa normalni učni čerteži, katere ministerstvo po dežel. šolskih oblastnijah razglasuje. — Kdor je one šolske postave in učne čerteže premišljeno prebiral, pripoznati bo

moral, da naloga ljudske šole ni nikakor majhna in lahka, temveč, da je v resnici velika in težka. Za velika in težka dela pa ne zadostujejo srednje ali celo slabe moči; tu je najboljših duševnih pa tudi telesnih moči potreba. V dosego takih zamorejo ravnatelji na učiteljskih veliko storiti, ako obračajo že pri sprejetju odgojencev in tudi med pripravljanjem vso pozornost 1. na njih poklic, 2. na njih duševne zmožnosti in 3. na njih telesno trdnost in zdrave čute, kajti učitelji brez pravega poklica, tedaj brez veselja za ta stan, — učitelji s plitvim znanjem ali pa slabotnim životom in pomanjkljivimi čuti ne bodo one velike in težke zadače nikoli povoljno rešili; oni ne morejo biti v svojem stanu nikoli prav zadovoljni; zato je pa dolžnost omenjenega ravnatelja, naj takim gojencem še o pravem času drug, primernejši stan nasvetuje. — Takim bi tudi moje daljno razpravljanje na vprašanje: „Zakaj mora biti za učitelja pred vsem učiteljski poklic središče njegovega delovanja?“ — ne moglo veliko koristiti.

Učiteljska so c. kr. zavodi za prihodnje ljudske učitelje; štipendije in podpore, ktere dobivajo mnogi gojenci, dobivajo le kot bodoči učitelji; zrelostni izpit verši se v pričo c. kr. deželnega nadzornika ljudskih šol, učiteljsko preskušnjo pa imajo napraviti bodoči stalni učitelji pred dotično c. kr. izpitno komisijo za ljudske šole. Dekret in plačo dobi dotičnik le kot ljudski učitelj, in če je on stalno umeščen, potem še mora v roko c. kr. okr. glavarja pri svojem pošteni in svojej zvestobi slovesno priseči, Njih Veličanstvu svetlemu cesarju zvest in pokoren biti, držati se nepremakljivo državnih osnovnih zakonov, nepremakljivo živeti po danih postavah, svoje službene dolžnosti, kakor vsakter najbolj zna, vestno izpolnjevati in se vsakej zlorabi v svojem poslovanji skerbno izogibati; itd. itd. Dalej: vživa onemogli stalni učitelj postavno pokojnino, ktera je tudi učiteljski vdovi in otrokom, če nimajo čez 20 let, zagotovljena. — Bolnemu učitelju brez sredstev je pomoč iz dežel. zaklada skoraj gotova. Tudi imajo učitelji prositelji, ki želé deželne toplíce (na pr. Doberno — Neuhaus — Štaj.) ali pa slatino (na Slatini) brezplačno rabiti, sprednost. Pri podelitvi štipendij dijakom, ozir. gojencem in učenkam, ozir. gojenkam, jemlje se ozir posebno na sinove in hčere učiteljev.

Vsi tu navedeni momenti, oziroma pravice ljudskega učiteljstva, osobito štajerskega, so jasni in dovolj tehtni razlogi, zakaj da mora biti učitelj pred vsem to, kar beseda „ljudski učitelj“ v resnici pomeni. — Celega moža, zdravega in trdnega na duhu in telesu, potrebuje današnja ljudska šola, zato ga pa tudi dotična občina, oziroma dežela, z vsem preskerbuje, — še za dušno hrano njegovo je z bogatimi knjižnicami skerbljeno.

V ljudski šoli podučuje se v raznih predmetih, kakor: v čitanji, slovnici, pravopisji, spisji, v drugem deželnem jeziku (v naših trijeh okrajih podučuje se pa v vseh šolah tudi v nemščini), lepopisji, v številjenji, risanji, geometričnem oblikoslovji, v prirodoznanstvu, zemljepisji, zgodovini, telovadbi, petji (od trirazrednice naprej celó po notah), dekleta pa še v ženskih ročnih delih in gospodinjstvu. V vseh teh predmetih moral bi tedaj ljudski učitelj, ozir. učiteljica, popolnoma zadostovati, kar pa ne gre brez velikega truda, vestnega pripravljanja za vsaki šolski dan, celó na posamezne šolske ure sè svinčnikom in papirjem v roki. Kajti le na tak način mu bo mogoče vspehe ravno minulega šolskega leta z vspehi prejšnjih šolskih let primerjati, svoje delovanje kontrolirati in zboljševati in tako dospeti do visoke stopnje modrega gojitelja in spretnega, praktičnega učitelja. — A tudi s tem še ni vse storjeno. Tudi sitna korektura (berstenje) pisank, risank in nalog se ne sme odlagati. „Tednica“, „razrednica“, „zapisnik“, „šolska naznanila“, izkazi zamud, predpisi na tablo itd. tudi dajo ne malo opraviti. In če je učitelj tudi voditelj šole, potem je dela zvanaž šolskih ur še veliko več; odgovoren je namreč za red v šoli, za uradna pisma, kroniko, knjižnico šolarsko, vert itd. — Da, delavnemu, za svoj poklic res vnetemu šolniku je dan večkrat prekratek, če ga tudi v jutru in zvečer pridno natezuje.

Dalej je treba učitelju dandanes mnogo čitati, če se hoče na višku časa obderžati in v njegovem duhu — to pa v dobrem pomenu izraza — napredovati, — udeleževati se mu bo učiteljskih zborovanj, sej kmetijske družbe, razstav itd. in pa s peresom podpirati zlasti strokovnjaške časnike. Res obilo dela, obširni delokrog! Kje more tedaj vestnemu ljudskemu učitelju preostajati časa še za postransko službovanje? — Še orgljanje mu je večkrat na poti, če tudi so dnevi, po katerih je na koru več opraviti, počitni dnevi, nedelje in prazniki. — Z ozirom na rečeno bilo bi za ljudskega učitelja najprimernejše geslo: „Za mladino vse“. Osvojimo si to in ostanimo mu do smerti zvesti. V to pomozi Bog!

Dr. France Prešern.

Vesél, da so kranjski Slovenci dobili si domače glasilo, priobči Dr. Pr. v „Illyr. Bl.“ 1832. Nr. 2. le (Scherzromanze S. 6): Romanca z' ženskimi asonancami (Klél učéne filosofije — Pust na pepelníčno jutro . . v. Poez. 41 — 42. Učénic.); a v Krajski Čbelici l. 1832 vzroji v III. tečaju Dr. Prešérn z naslednjími umotvori: a) Romanca od Turjaške Rozamunde (Hrast stoji v Turjaškím dvori, — Verh vzdígnje svoj v oblake); b) Soldaška (Pet óévljov mérim, pavcov pet); c) Perva ljubezen (v. Poez. 104 — 105), tu še brez naslova, le z geslom: „Qui